

Wymagania niezbędne z przedmiotu język polski dla uczniów klasy VII szkoły podstawowej

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY VII

niedostateczny

- Poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 7 uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- Uczeń nie potrafi wykonać zadań o niewielkim poziomie trudności

dopuszczający

- Poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 7 umożliwia osiągnięcie celów polonistycznych
- Uczeń potrafi wykonać zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim poziomie trudności

dostateczny

- Poziom zdobytych umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy 7 pozwala na rozwijanie kompetencji ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej
- Uczeń wykonuje zadania teoretyczne i praktyczne typowe o średnim poziomie trudności ujętych w programie i wynikających z podstawy programowej

dobry

- Uczeń poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania teoretyczne i praktyczne

bardzo dobry

- Uczeń sprawnie się posługuje zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte w programie nauczania i wynikające z podstawy programowej, potrafi zastosować poznaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach

celujący

- Uczeń biegle się posługuje zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych objętych programem nauczania i wynikających z podstawy programowej, proponuje rozwiązania nietypowe; jest twórczy, rozwija własne uzdolnienia

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY:

Aby uczeń otrzymał ocenę wyższą, musi obok wymagań na daną ocenę opanować wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę niższą.

ocena	niedostateczna	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
kształcenie literackie i kulturowe - czytanie utworów literackich Uwaga: Ponieważ lista lektur jest elastyczna, konkretne tytuły mogą być omawiane w klasie VII lub VIII. W związku z tym w przypadku gatunków literackich i ich cech oraz środków poetyckich i ich funkcji – wymagana jest znajomość tych, które ujęte są w rozkładzie materiału dla danej klasy na konkretny rok szkolny.	-uczeń nie podejmuje próby analizy i interpretacji utworów literackich i kulturowych	-klasyfikuje czytany utwór literacki jako należący do epiki, liryki lub dramatu ; -zna podstawowe pojęcia związane z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi ; -wie, że istnieją gatunki literackie (w tym komedia, fraszka, pieśń, tren ballada, epeja, tragedia), odróżnia je od rodzajów literackich; -wie, że istnieją rodzaje dramatu; -wie, że język utworu literackiego cechuje się obecnością różnych środków stylistycznych ; -wie, że istnieje pojęcie komizmu ; -wie, że istnieje pojęcie ironia; -zauważa związek problematyki utworów literackich z życiem i uniwersalnymi wartościami; -wiąże czytany utwór ze wskazanym przez nauczyciela kontekstem .	-wskazuje podstawowe cechy tekstów epickich, lirycznych i dramatycznych, odnajduje je w czytanych utworach; -stara się posługiwać terminologią związaną z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi ; -stara się posługiwać nazwami gatunków literackich, wskazuje utwory należące do tych gatunków; -stara się wskazywać rodzaje dramatu; -wyszukuje w tekście literackim użytych środków językowych, stara się je nazwać; -stara się wyjaśnić pojęcie – komizmu; -stara się wyjaśnić pojęcie – ironia; wskazuje związek problematyki utworów literackich z życiem, opisuje wartości, do których odwołuje się utwór; -zauważa wartość estetyczną poznawanych tekstów kultury; -stara się wykorzystać w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi; -zapoznaje się ze wskazanym przez nauczyciela kontekstem utworu;	-określa cechy charakterystyczne rodzajów literackich, wskazuje je w czytanych utworach; -posługuje się terminologią związaną z analizą utworów epickich, lirycznych i dramatycznych; -wymienia cechy gatunkowe omawianych utworów, nazywa gatunki; -wskazuje elementy dramatu -rozpoznaje w tekście literackim użyte środki językowe (w tym neologizm, inwokację, symbol, alegorię), próbuje określić ich funkcję ; -zna pojęcie - komizmu -zna pojęcie - ironia ; -określa problematykę egzystencjalną tekstów, nazywa wartości uniwersalne, do których odwołuje się utwór ; -zauważa wartości estetyczne poznawanych utworów; -wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi; -stara się wykorzystywać w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (np.: biograficzny, historyczny, kulturowy, społeczny).	-wyjaśnia różnice między poszczególnymi rodzajami literackich; -poprawnie posługuje się terminologią związaną z analizą interpretacją utworów epickich, lirycznych i dramatycznych; -poprawnie posługuje się nazwami gatunków i omawia cechy gatunkowe czytanych utworów; -wskazuje rodzaje dramatu i elementy dramatu (akt, scena, tekst główny ,didaskalia, monolog dialog) -rozpoznaje w tekście literackim użyte środki językowe (w tym neologizm, inwokację, symbol, alegorię), określa ich funkcję; -zna pojęcie komizmu i określa jego funkcję; -zna pojęcie ironii i rozpoznaje ją w tekstach; -określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i stara się poddawać ją refleksji; - określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich; -wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi; -wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (np.: biograficzny, historyczny,	-samodzielnie i krytycznie analizuje i interpretuje teksty literackie, porównuje utwory - wykorzystuje wiedzę na temat rodzajów i gatunków literackich do pełniejszego odczytania utworów, -w wypowiedziach biegle posługuje się terminologią związaną z analizą i interpretacją utworów literackich; - biegle posługuje się terminologią związaną z rodzajami i elementami dramatu (akt, scena, tekst główny ,didaskalia, monolog dialog) -biegle objaśnia funkcję różnego rodzaju środków stylistycznych użytych w tekście, funkcjonalnie stosuje środki stylistyczne w swojej wypowiedzi ; - posługuje się pojęciem komizmu i określa jego funkcję; posługuje się pojęciem ironii i rozpoznaje ją w tekstach; -określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji; - określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich ; -biegle odczytuje i wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi ;

					kulturowy, społeczny) .	- twórczo wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (np.: biograficzny, historyczny, kulturowy, społeczny).
kształcenie literackie i kulturowe - odbiór tekstów kultury Uwaga: W przypadku pojęć (terminów) z zakresu teorii literatury – wymagana jest znajomość tych, które ujęte są w rozkładzie materiału dla danej klasy na konkretny rok szkolny.	-uczeń nie podejmuje próby analizy i interpretacji utworów literackich i kulturowych	-klasyfikuje czytany utwór literacki jako należący do epiki, liryki lub dramatu ; -zna podstawowe pojęcia związane z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi ; -wie, że istnieją gatunki literackie (w tym komedia, fraszka, pieśń, tren ballada, epos, tragedia), odróżnia je od rodzajów literackich; -wie, że istnieją rodzaje dramatu; -wie, że język utworu literackiego cechuje się obecnością różnych środków stylistycznych ; -wie, że istnieje pojęcie komizmu ; -wie, że istnieje pojęcie ironii; -zauważa związek problematyki utworów literackich z życiem i uniwersalnymi wartościami; -wiąże czytany utwór ze wskazanym przez nauczyciela kontekstem .	-wskazuje podstawowe cechy tekstów epickich, lirycznych i dramatycznych, odnajduje je w czytanych utworach; -stara się posługiwać terminologią związaną z utworami epickimi, lirycznymi i dramatycznymi ; -stara się posługiwać nazwami gatunków literackich, wskazuje utwory należące do tych gatunków; -stara się wskazywać rodzaje dramatu; -wyszukuje w tekście literackim użytych środków językowych, stara się je nazwać; -stara się wyjaśnić pojęcie – komizmu; -stara się wyjaśnić pojęcie – ironii; -wskazuje związek problematyki utworów literackich z życiem, opisuje wartości, do których odwołują się utwory; -zauważa wartość estetyczną poznawanych tekstów kultury; -stara się wykorzystać w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi; -zapoznaje się ze wskazanym przez	-określa cechy charakterystyczne rodzajów literackich, wskazuje je w czytanych utworach; -posługuje się terminologią związaną z analizą utworów epickich, lirycznych i dramatycznych; -wymienia cechy gatunkowe omawianych utworów, nazywa gatunki; -wskazuje elementy dramatu -rozpoznaje w tekście literackim użyte środki językowe (w tym neologizm, inwokację, symbol, alegorię), próbuje określić ich funkcję ; -zna pojęcie - komizmu -zna pojęcie - ironii ; -określa problematykę egzystencjalną tekstów, nazywa wartości uniwersalne, do których odwołuje się utwór ; -zauważa wartości estetyczne poznawanych utworów; -wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, etycznymi; -stara się wykorzystywać w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (np.: biograficzny, historyczny, kulturowy, społeczny).	-wyjaśnia różnice między poszczególnymi rodzajami literackich; -poprawnie posługuje się terminologią związaną z analizą interpretacją utworów epickich, lirycznych i dramatycznych; -poprawnie posługuje się nazwami gatunków i omawia cechy gatunkowe czytanych utworów; -wskazuje rodzaje dramatu i elementy dramatu (akt, scena, tekst główny ,didaskalia, monolog dialog) -rozpoznaje w tekście literackim użyte środki językowe (w tym neologizm, inwokację, symbol, alegorię), określa ich funkcję; -zna pojęcie komizmu i określa jego funkcję; -zna pojęcie ironii i rozpoznaje ją w tekstach; -określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i stara się poddawać ją refleksji; - określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich; -wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, etycznymi; -wykorzystuje w interpretacji utworów literackich	-samodzielnie i krytycznie analizuje i interpretuje teksty literackie, porównuje utwory - wykorzystuje wiedzę na temat rodzajów i gatunków literackich do pełniejszego odczytania utworów, -w wypowiedziach biegle posługuje się terminologią związaną z analizą i interpretacją utworów literackich; - biegle posługuje się terminologią związaną z rodzajami i elementami dramatu (akt, scena, tekst główny ,didaskalia, monolog dialog) -biegle objaśnia funkcję różnego rodzaju środków stylistycznych użytych w tekście, funkcjonalnie stosuje środki stylistyczne w swojej wypowiedzi ; - posługuje się pojęciem komizmu i określa jego funkcję; -posługuje się pojęciem ironii i rozpoznaje ją w tekstach; -określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji; - określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich ; -biegle odczytuje i wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi,

			nauczyciela kontekstem utworu;		potrzebne konteksty (np.: biograficzny, historyczny, kulturowy, społeczny) .	narodowymi, religijnymi, etycznymi ; - twórczo wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty (np.: biograficzny, historyczny, kulturowy, społeczny).
tworzenie wypowiedzi ustnych	mimo pomocy wypowiada się nie na temat; tworzy wypowiedzi niespójne, nielogiczne, niekomunikatywne	- wypowiada się na temat; - wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji; - wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów; - wygłasza z pamięci tekst poetycki	- stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów, - stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy - uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury - uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów - recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji	- płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej; - uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów; - aktywnie uczestniczy w dyskusji - wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej; - prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami; świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu; - reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację; - recytuje tekst poetycki, interpretuje głosowo z uwzględnieniem tematu; - ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny	- udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód; - aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji; - próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie; - krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów	- samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko lub za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji; - aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko i wnioski - interpretuje głosowo wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając funkcję zastosowanych środków stylistycznych; - oceniając pracę innych, przedstawia krytyczną, rzeczową refleksję wynikającą z wnikliwej analizy wykonanych zadań i erudycji polonistycznej
tworzenie wypowiedzi pisemnych	nie podejmuje próby tworzenia wypowiedzi pisemnej; nie stara się pisać we właściwej formie; pisze nie na temat	- sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi - tworzy plan dłuższej wypowiedzi - tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w	- pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska	- pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami	- charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych - analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,	- samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko lub za pomocą popartych przykładami argumentów

		rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje - stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę - stara się o estetyczny zapis wypowiedzi - przygotowuje wywiad - streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy - pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście - opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne - stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową - opisuje elementy dzieła malarskiego, wykorzystuje z pomocą nauczyciela odpowiednie konteksty - układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty	- zachowuje trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera je odpowiednimi przykładami - pisze wywiad - stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi - zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu - wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną - opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensy przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika - w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji	- dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu - w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami - pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie - opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki - w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera	- pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym - dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy - posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania - posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe - odwołując się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą	uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji - pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu, w tym rozprawkę z hipotezą; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję - tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem - redaguje dłuższe formy wypowiedzi - podejmuje próby własnej twórczości literackiej
świadomość językowa	mimo pomocy nie opanował minimalnej wiedzy z zakresu nauki o języku, która pozwalałaby na dalsze kształcenie	funkcjonalnie stosuje wiedzę językową z zakresu omawianych działów nauki o języku wspomagany przez nauczyciela: - wymienia narządy mowy; dzieli wyraz na litery, głoski i sylaby (przykłady bez litery i);	funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę językową z zakresu omawianych działów nauki o języku: - wymienia ruchome i nieruchome narządy mowy; rozumie zgłoskotwórczą i w miękczającą funkcję i w zależności od pozycji w wyrazie; poprawnie dzieli	sprawnie funkcjonalnie wykorzystuje wiedzę językową z zakresu omawianych działów nauki o języku; wiedzę tę świadomie wykorzystuje w swoich wypowiedziach: - wyjaśnia, jak powstają głoski twarde i miękkie,	sprawnie, świadomie i funkcjonalnie wykorzystuje zdobytą wiedzę z zakresu nauki o języku, ortografii i interpunkcji do tworzenia własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz osiągnięcia zamierzonych celów: - omawia proces	stosuje wyrażenia i zwroty wzbogacające wypowiedź; dokonuje korekty językowej różnych tekstów; tworzy teksty w różnych stylach wypowiedzi; pisze bezbłędnie

		rozpoznaje samogłoski i spółgłoski; zna zasady oznaczania miękkości głosek; zna zasady podziału głosek na miękkie i twarde; ustne i nosowe, dźwięczne i bezdźwięczne; rozumie pojęcia: upodobnienia wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe pod względem dźwięczności, dostrzega upodobnienia wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe pod względem dźwięczności; rozumie pojęcie akcentu; wie, że w języku polskim akcent pada na ogół na drugą sylabę od końca; - rozpoznaje wyraz podstawowy, wyraz pochodny, tworzy wyrazy pochodne od podstawowych poprzez dodawanie przedrostków i przyrostków; dzieli wyraz na temat słowotwórczy i formant; wskazuje wyrazy podstawowe; zna pojęcie: kategoria znaczeniowa; rozumie pojęcia: rodzina wyrazów, rdzeń, oboczności rdzenia, wyraz pokrewny; potrafi wymienić wyrazy pokrewne do podanego wyrazu; zna kryterium podziału wyrazów złożonych; zna pojęcia: treść wyrazu i zakres znaczeniowy wyrazu; dostrzega różnicę między treścią wyrazu a jego zakresem; zna pojęcia: synonim, homonim, antonim, archaizm, kolokwializm, związek frazeologiczny, zauważa je w tekście; dobiera w pary podane	wyraz na litery i głoski z uwzględnieniem dwuznaków; rozumie różnice między samogłoskami i spółgłoskami; rozpoznaje sylaby otwarte i zamknięte; poprawnie dzieli wyraz przy przenoszeniu; dzieli głoski na miękkie i twarde, ustne i nosowe, dźwięczne i bezdźwięczne; dostrzega i nazywa upodobnienia wewnątrzwyrazowe i upodobnienia międzywyrazowe (pod względem dźwięczności oraz kierunku występowania upodobnienia); wyjaśnia, czym jest akcent; poprawnie zaznacza sylaby akcentowane w wyrazach typowych; - tworzy wyrazy pochodne, podaje ich definicję słowotwórczą; potrafi zakwalifikować wyraz do właściwej kategorii znaczeniowej; omawia funkcje formantów słowotwórczych; rozróżnia wyrazy pokrewne i bliskoznaczne; umie zaklasyfikować wyrazy do rodziny wyrazów; wyodrębnia rdzeń w rodzinie wyrazów, zapisuje jego oboczności; rozróżnia wyrazy złożone; rozumie, czym jest treść wyrazu i zakres znaczeniowy wyrazu; porządkuje wyrazy w kolejności od najwęższego do najszerszego zakresu i odwrotnie - rozumie pojęcia: synonim, homonim,	ustne i nosowe, dźwięczne i bezdźwięczne; wyjaśnia zgłoskotwórczą i zmniejszającą funkcję litery i w zależności od pozycji w wyrazie; poprawnie dzieli wyraz na litery i głoski z uwzględnieniem dwuznaków i zgłoskotwórczej lub zmniejszającej funkcji i; potrafi podać bezdźwięczne odpowiedniki głosek dźwięcznych i odwrotnie; wyjaśnia proces upodobnień wewnątrzwyrazowych i upodobnień międzywyrazowych wymienia i omawia grupy wyrazów akcentowanych inaczej; formy pierwszej i drugiej osoby liczby mnogiej czasu przeszłego, tryb przypuszczający, liczebniki oraz wyrazy zapożyczone; - tworzy wyrazy pochodne od podstawowych poprzez użycie formantu zerowego, rozróżnia wrostek; nazywa formanty słowotwórcze; poprawnie tworzy wyrazy pochodne należące do wskazanej kategorii znaczeniowej; potrafi wskazać temat słowotwórczy w wyrazach złożonych i wyodrębnić formant; wyjaśnia, czym jest treść wyrazu i zakres znaczeniowy wyrazu; objaśnia zależności między treścią wyrazu a jego zakresem; wyjaśnia pojęcia: znaczenie słowotwórcze oraz znaczenie słownikowe; wyjaśnia, czym jest synonim, homonim,	powstawania głosek z uwzględnieniem budowy narządów mowy; potrafi samodzielnie określać samogłoski i spółgłoski, samodzielnie określać liczbę głosek i liter w każdym wskazanym wyrazie, samodzielnie określić spółgłoski miękkie i twarde, ustne i nosowe, dźwięczne i bezdźwięczne; wyjaśnia zasady akcentu w języku polskim; poprawnie zaznacza sylaby akcentowane w wyrazach nietypowych: formy pierwszej i drugiej osoby liczby mnogiej czasu przeszłego, tryb przypuszczający, liczebniki oraz wyrazy zapożyczone; zauważa błędy w akcentowaniu wyrazów; - tworzy wyrazy pochodne z użyciem różnych formantów, dążąc do bogactwa wypowiedzi; wyjaśnia zależność między budową wyrazu a jego przynależnością do kategorii znaczeniowej; samodzielnie tworzy wykres rodziny wyrazów; świadomie i celowo stosuje różne wyrazy o bogatszej lub uboższej treści oraz o szerszym lub węższym zakresie znaczeniowym w zależności od intencji; świadomie wykorzystuje synonimy i antonimy do wzbogacenia swoich wypowiedzi; ocenia przydatność zapożyczeń; nie nadużywa zapożyczeń; wyjaśnia różnicę między frazą, zwrotem i wyrażeniem; celowo stosuje różne formy	
--	--	---	---	--	---	--

		synonimy, homonimy, antonimy; zna pojęcia: potrafi wyjaśnić znaczenie związków frazeologicznych omawianych na lekcjach; rozpoznaje poznane części mowy, potrafi uzupełnić zdania wskazanymi częściami mowy; określa formy czasownika (osobę, liczbę, czas, rodzaj, tryb, stronę), odróżnia formy osobowe i nieosobowe (bezokoliczniki, formy zakończone na -no, -to); odróżnia imiesłowy od innych form czasowników; zna kryterium podziału imiesłowów przymiotnikowych (czynne i bierne) i przysłówkowych (współczesne i uprzednie); próbuje rozróżniać imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe; próbuje przekształcać konstrukcje z osobową formą czasownika w konstrukcje z imiesłowami; określa formy rzeczownika i przymiotnika (przypadek, liczbę, rodzaj); odmienia rzeczownik i przymiotnik przez przypadki, stopniuje przymiotnik i przysłówkę; zastępuje inne części mowy odpowiednimi zaimkami; poprawnie używa liczebników w datach; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą podanych spójników; - rozróżnia wypowiedzenia (zdanie, równoważnik zdania, zdanie pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie, imiesłowowy równoważnik	antonim, neologizm, archaizm, stosuje synonimy, homonimy, antonimy; tworzy do podanych wyrazów synonimy, homonimy, antonimy; dostrzega rodowód związków frazeologicznych omawianych na lekcjach, potrafi wyjaśnić ich dosłowne i przenośne znaczenie; - rozpoznaje i tworzy poprawne formy poznanych odmiennych części mowy; podaje przykłady poznanych nieodmiennych części mowy; tworzy różne formy czasowników; przekształca zdanie z nieosobową formą czasownika na zdanie z osobową formą czasownika i odwrotnie; rozpoznaje w tekście konstrukcje z się; przekształca stronę czynną w bierną i odwrotnie; poprawnie tworzy imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe; wyróżnia imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne oraz imiesłowy przysłówkowe współczesne i uprzednie w tekście; przekształca konstrukcje z osobową formą czasownika w konstrukcje z imiesłowem przymiotnikowym oraz imiesłowem przysłówkowym i odwrotnie; rozróżnia i nazywa stopniowanie proste, opisowe i nieregularne przymiotników i przysłówków; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i	antonim, neologizm, archaizm, tworzy wyrażenia synonimiczne, antonimiczne, homonimiczne; redaguje własny tekst, wykorzystując synonimy i antonimy; klasyfikuje związki frazeologiczne (wyrażenia, zwroty, frazy); rozpoznaje, tworzy i poprawnie stosuje poznane części mowy oraz określa ich funkcję w zdaniu; rozróżnia czasowniki przechodnie i nieprzechodnie; stosuje różne formy czasowników (osobowa, bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to, konstrukcje z się) w zależności od formy wypowiedzi; poprawnie rozróżnia imiesłowy przymiotnikowe oraz przysłówkowe, określa ich funkcję w zdaniu; poprawnie stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe w celu osiągnięcia większej spójności tekstu; poprawnie używa rzeczowników o nietypowej odmianie; zna zasady użycia długich i krótkich form zaimków; odmienia liczebniki; przekształca wypowiedzenia różnego typu, stosując zamiennie spójniki; przekształca tekst, modyfikując jego znaczenie poprzez użycie właściwej partykuły; wykorzystuje wykrzyknik; - w wypowiedziach ustnych i pisemnych posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzeń; rozpoznaje,	czasowników w zależności od formy wypowiedzi; celowo i poprawnie stosuje imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe w celu osiągnięcia większej spójności tekstu; wyjaśnia na czym polegają osobliwości w odmianie rzeczowników; stosuje odpowiednie stopnie przymiotników i przysłówków ze względu na przekazywaną treść i intencję wypowiedzi; świadomie używa zaimków we własnych tekstach w celu usunięcia zbędnych powtórzeń wyrazowych; poprawnie stosuje liczebniki zbiorowe; prawidłowo używa spójników w celu osiągnięcia spójności i stosuje się do zasad interpunkcji; celowo stosuje w wypowiedziach wykrzyknik i partykułę w zależności od intencji; rozróżnia związki zgody, rzędu i przynależności; - celowo posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzeń w zależności od intencji, świadomie stosuje równoważnik zdania, aby przekazać informację skrótową; samodzielnie dokonuje analizy logicznej zdania, sprawnie nazywa części zdania, świadomie i celowo posługuje się różnymi rodzajami zdań złożonych współrzędnie, podrzędnie oraz konstrukcjami z imiesłowowym
--	--	---	--	--	--

		zdania); uzupełnia zdania imiesłowowym równoważnikiem zdania oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe; przekształca zdania nierozwinięte w rozwinięte i odwrotnie; przekształca zdanie w równoważnik zdania i odwrotnie; rozpoznaje części zdania (podmiot, orzeczenie, przydawkę, dopełnienie, okolicznik); dostrzega logiczne powiązania między wyrazami w zdaniu; wyróżnia wyraz określający i określany; rozróżnia związek główny i poboczne; wykonuje wykres zdania, wpisując poszczególne wyrazy w schemat; tworzy zdanie złożone ze zdań pojedynczych; odróżnia zdanie złożone współrzędnie od zdania złożonego podrzędnie; zna kryterium podziału zdań złożonych współrzędnie; stara się poprawnie wyodrębnić części składowe w zdaniu złożonym na podstawie wskazanych orzeczeń; układa zdanie złożone współrzędnie; zna pojęcia: mowa zależna i niezależna; rozpoznaje mowę zależną i niezależną, wyszukuje w tekście przykłady; przekształca wypowiedzi w mowie niezależnej na mowę zależną według podanego wzoru; dostrzega różnorodność słownictwa; zna podstawowe zasady ortograficzne	przysłowne; rozróżnia liczebniki główne, porządkowe i zbiorowe; poprawnie łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą różnych spójników; - posługuje się różnymi rodzajami wypowiedzeń w zależności od intencji, z jaką przekazuje komunikat; rozpoznaje wypowiedzenia (równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, zdanie złożone współ- rzędnie i podrzędnie, zdanie złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania), potrafi wskazać je w tekście; układa plan wydarzeń w formie zdań i równoważników zdań; rozróżnia orzeczenie czasownikowe i imienne; poprawnie łączy wyrazy w związki składniowe; wykonuje wykresy prostych zdań pojedynczych, nazywa części zdania; rozwija treść zdań, stosując przydawkę, dopełnienie, okolicznik rozpoznaje zdania współrzędne łączne, rozłączne, przeciwstawne i wynikowe oraz nazywa je; tworzy zdania złożone podrzędnie, przekształcając określenia ze zdań pojedynczych; przekształca zdania złożone współrzędnie oraz podrzędnie w zdania złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania; znajduje błędy w konstrukcjach z imiesłowowym równoważnikiem zdania;	tworzy i przekształca wypowiedzenia (równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie, zdanie złożone z imiesłowowym równoważnikiem zdania), dostrzega stylistyczną funkcję równoważników zdań; dokonuje przekształceń składniowych; przedstawia związki wyrazów na wykresie, przedstawia graficznie różne rodzaje zdań złożonych współrzędnie; przekształca zdanie pojedyncze w złożone z podrzędnym i odwrotnie; sporządza wykresy zdań złożonych podrzędnie; znajduje i poprawia błędy składniowe w konstrukcjach z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wyjaśnia na czym one polegają (zgodność podmiotu, relacja czasowa); wyjaśnia pojęcia: mowa niezależna oraz mowa zależna, dostrzega i wyjaśnia różnice między nimi; poprawnie przekształca mowę niezależną w zależną i odwrotnie; stosuje mowę niezależną w wypowiedziach pisemnych; właściwie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka; dba o poprawność zapisu; potrafi uzasadnić pisownię wyrazów, odwołując się do poznanych na lekcji zasad; na ogół prawidłowo stosuje zasady interpunkcji;	równoważnikiem zdania, eliminując błędy składniowe; poprawnie rozpoznaje, tworzy i przekształca zdania złożone współrzędnie, podrzędnie i konstrukcje z imiesłowowym równoważnikiem zdania; układa zdania do wykresów; wyjaśnia, czym charakteryzuje się mowa zależna i niezależna i określa funkcję stylistyczną mowy niezależnej; potrafi poprawić błędne zdania, przekształcając je w odpowiedni rodzaj mowy niezależnej lub zależnej; redaguje wypowiedź pisemną z zastosowaniem mowy zależnej oraz niezależnej z zachowaniem właściwej interpunkcji; sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą języka; dba o różnorodność składniową; precyzyjnie wysławia się; ma bogate słownictwo; stosuje poprawny zapis ortograficzny i interpunkcyjny; wykorzystuje wiedzę o składni w prawidłowym stosowaniu reguł interpunkcyjnych; rzadko pojawiające się błędy poprawia samodzielnie; - trafnie i celowo, poprawnie i w sposób uzasadniony stosuje cytaty w swoich wypowiedziach pisemnych; umie samodzielnie wybrać odpowiednie cytaty	
--	--	--	--	--	---	--

		i interpunkcyjne; błędy poprawia z pomocą nauczyciela; - zna sposoby wprowadzania cytatu do wypowiedzi pisemnej oraz zasady cytowania, dostrzega cytaty w różnych tekstach	wie, czym jest mowa zależna i niezależna; rozróżnia wypowiedzenie wprowadzane i wprowadzające w mowie niezależnej; przekształca mowę niezależną w zależną i odwrotnie; zna zasady interpunkcji mowy niezależnej; pracuje nad poprawnością wypowiedzi; potrafi stosować podstawowe zasady ortografii; zna zasady interpunkcyjne i stara się je stosować; poprawia popełnione błędy po wskazaniu ich przez nauczyciela; stara się wprowadzać cytaty do wypowiedzi pisemnej, stosując odpowiednie zasady	dokonyuje redakcji tekstu i korekty błędów; - dostrzega funkcję cytatu w różnych tekstach; wprowadza cytaty do swoich wypowiedzi pisemnych		
samokształcenie i docieranie do informacji	nie korzysta z żadnych form pracy proponowanych przez nauczyciela; nie angażuje się w pracę grupy; nie podejmuje próby doskonalenia cichego i głośnego czytania; ma trudności z zapisywaniem pozyskanych informacji w jakiegokolwiek formie, notatki są chaotyczne, pozbawione struktury i logiki; nie przestrzega praw autorskich, często kopiuje informacje bez podania źródła;	z pomocą dociera do informacji z różnych źródeł; korzysta ze słowników w formie książkowej i multimedialnej; stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych; posługuje się spisem treści; przygotowuje się do lekcji, uzupełnia braki wynikające z absencji; śledzi tok lekcji oraz wypowiedzi innych w różnych sytuacjach dydaktycznych (wycieczka, muzeum, teatr, film, praca w grupach); pracuje niesystematycznie; wymaga stałej zachęty do pracy;	samodzielnie dociera do informacji; gromadzi je i wykorzystuje; czerpie dodatkowe informacje z przypisu; praktycznie korzysta ze słowników; samodzielnie korzysta z zasobów biblioteki; stara się organizować i planować własną pracę, wykorzystując nowoczesne narzędzia; w ocenie własnej wiedzy i umiejętności opiera się na komunikatach nauczycieli; rzadko aktywnie uczestniczy w lekcjach; stara się regularnie doskonalić ciche i głośne czytanie; podejmuje próby zapisywania informacji w różnych formach w zrozumiały sposób; unika plagiatu;	stosuje różne techniki uczenia się; selekcjonuje i porządkuje informacje z różnych źródeł; starannie przygotowuje się do zajęć; bierze czynny udział w lekcji; śledzi tok dyskusji; interesuje się wypowiedziami innych; przedstawia swój punkt widzenia; systematycznie doskonali ciche i głośne czytanie; zapisuje informacje w różnych formach w sposób jasny i logiczny; korzysta z informacji, nie naruszając praw autorskich,	jest krytyczny; samodzielnie planuje własną pracę; wyciąga wnioski z samooceny; systematycznie przygotowuje się do zajęć; aktywnie uczestniczy w lekcjach; śledzi aktualne wydarzenia kulturalne swojego regionu, aktywnie rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania; uczestniczy w konkursach przedmiotowych; aktywnie i skutecznie doskonali ciche i głośne czytanie; notuje informacje w różnorodny, przejrzysty i logiczny sposób; skutecznie przestrzega praw	odnosi sukcesy; uczestniczy w konkursach przedmiotowych, osiągając wysokie wyniki; jest animatorem życia literackiego, kulturalnego w szkole; samodzielnie poznaje teksty kultury (literatura piękna, popularno-naukowa, malarstwo, film, teatr, muzyka, itp.) i wykorzystuje je w wypowiedziach ustnych i pisemnych; uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych swojego regionu; prezentuje wyniki swojej pracy w klasie i w szkole; realizuje samodzielnie lub w zespole projekt związany z określonym zagadnieniem,

		sporadycznie podejmuje próby doskonalenia cichego i głośnego czytania; zapisuje pozyskane informacje w sposób niepełny i niejasny;			autorskich, zawsze poprawnie podaje źródła.	wykazując się oryginalnością i stosowaniem różnorodnych technik; współpracuje w zespole; osiąga wybitne rezultaty w doskonaleniu cichego i głośnego czytania; wykazuje inicjatywę w doskonaleniu różnych form zapisywania pozyskanych informacji; korzysta z wiarygodnych materiałów, przedstawia zebrane informacje, dbając o odpowiednie oznaczenie źródeł;
--	--	--	--	--	---	---